

Telekimondó

VI. évfolyam 4. szám

2015. április

**Kellemes húsvéti ünnepek
kívánunk minden kedves
olvasónknak!**

Kiss Tamás: Nyílvessző

1. Fejezet

Markolata szépen, volt
vaddisznóbőrből

Eközben a vezér, folyton beszélt
hozzá,
Amíg csak a legény, ezen
gondolkozá.
De álmából ébred, felesége kiált,
Az ő szavaira, a sorból most kiállt.

Juliska is ott volt, mert lányát így
hívták,
De itt szeretetét, nem nagyon
láthatták.
Ha sokáig nézték, tudták mi a baja,
Valakit hiányol, hiszen nincsen fia.

Beszélgetnek nagyot, hogy nem
győztek volna,
Ha nincs ott a vitéz, ki meg sosem
halna.

Lajos, ha így tetszik, futott a
bástyára,
Nehogy azt kitűzzék, mi neki
rémálma.

Ez a szörnyű álom, egyre csak jön
és jön,
És amerre mennek, nem ülnek
könyökön.
Azok kik hozzájuk, sosem
csatlakoznak,
Lófarkas faluban rabszolgák a
hadnak.

Ki lehet ez ifjú, erős kezében íj,
Mi lehet ez a hang, tőle messze a
nyíl?
Persze nem jobbágy, jobban él ez
annál.
Nem lehet királyúr, mert ő
haptákban áll.

Előtte a vezér, dicséri mindenkor,
Hiszen kiderült már, most jött
véres harcból.
De ha nem jött volna, nem is
győzött volna,
Akkor is szeretné, asszonya és
lánya.

Ezek ketten mindig, becsülték az
embert
Ki véres vesszőkkel, jött haza, ha
kellett.
Íja sosem téveszt, mindig csak
eltalál,
Mindig olyan embert, kire vár a
halál.

A dicsőség íja, mit titkon így
hívott,
Tényleg sokszorosán, csatákat
kivívott.
Hajlékony szilfából, készült
díszesebből,

A PÁKOZDI CSATA

A pákozdi csata az 1848-49-es forradalom és szabadságharc jelentős csatája volt. A Velencei-tótól északra vívott csatában Móga altábornagy csapatai vereséget mértek Jellasics bán által vezetett seregekre.

Josip Jellasics bán kezdetektől szemben állt a magyar forradalommal. Katonai képzettsége alkalmassá tette arra, hogy seregeit-Habsburg javaslatra-Magyarország ellen vezesse. Ezt hallva Batthyány Lajos népfelkelést hirdetett a Dunántúlon. Kossuth Lajos szeptember 24-én toborzókörútra indult az Alföldre. Ezek eredményeképpen szeptember utolsó napjaira tizenhatezer fő foglalt el védelmi állást a Velencei-tó északi partján.

Szeptember 28-án a sukorói templomban tartott haditanácson Móga János vállalta, hogy felveszi a harcot, de csak akkor, ha Jellasics seregei is támadnak. A támadás másnap reggel bekövetkezett. A csata sem a méretei, sem a veszteségek számát tekintve nem tartozik a szabadságharc nagy csatái közé, következményei, a függetlenségi harc továbblépése szempontjából felbecsülhetetlen értékű. A győzelem később fontos tényezőnek bizonyult a Bécsben október 6-án kirobbant forradalom kiváltó okai között.

A pákozdi emlékmű

Életem első napfogyatkozása

Életem első napfogyatkozása

Persze nem az első napfogyatkozásom volt, mivel 2011-ben is eltakarta a Hold a Napot. Ha pontosak akarunk lenni: életem első tudatos napfogyatkozása volt pénteken.

Kedden Ági néni bejelentette, hogy napfogyatkozás lesz a hét utolsó tanítási napján. Csütörtökön meg készítünk cipős dobozból egy szerkezetet, amivel a Napot nézhetjük. Én ettől kezdve napfogyatkozási lázban égetem.

Csütörtökön Theisz tanár úrral meg is csináltuk a napnéző szerkezetet. Közben a tanár úr elmesélte, mit is látunk majd. Biztosított minket, hogy ő is hoz még pár eszközt, amivel megfigyelhetjük a ritka jelenséget.

Pénteken a második szünetben el is kezdődött a napfogyatkozás. Sajnos csak egy kicsit láttunk az elejéből, mert már így is elment az órából öt perc. Harmadik órától kilépve az a különös tény fogadott minket, hogy a levegő nagyon lehűlt. Viszont most már látható volt a Nap és a Hold „érintkezése”. A megfigyelőeszközökön, amiket Theisz tanár úr hozott, biztonságosan megtekinthető volt a jelenség.

A cipős dobozból való vetítőt nem hobbiból készítettük, ugyanis aki hosszabb ideig néz a Napba, az nagy valószínűséggel megvakul. Ezzel az eszközzel pedig a látásunk károsodását kerülhettük el, miközben megfigyeltük a csodálatos látványosságot.

Nézzük együtt a következő teljes napfogyatkozást a Földről 2080-ban!

Patay Viktória 6. c

MINDEN CSEPPJE SZÁMÍT

A víz az egyik legértékesebb erőforrásunk. Biológiai jelentősége óriási, a földi élet elképzelhetetlen nélküle, a sejt- és testnedvek legnagyobb részét víz alkotja. Bár a háztartási vízfogyasztás csupán töredéke a teljes vízfelhasználásnak, a legértékesebb kincs mégis az ivóvíz.

A vízgazdálkodás kérdése az egész emberiséget érintő ügy, ám apró lépésekkel, praktikákkal sokat tehetünk a vízzel való takarékoskodás érdekében:

- Zárjuk el a csapot miközben fogat mosunk!
- Kádban való fürdés helyett inkább zuhanyozzunk! Ugyanis így kb. háromszor annyi vizet használunk el, mint egy 5-10 perces zuhanyozás alkalmával!
- Gyűjtsünk esővizet! Ezzel ugyanis takarékosabban megoldható a kerti locsolás vagy akár az autómosás.
- Mosogatásnál is jelentős energiát takaríthatunk meg, ha nem folyóvízben mosogatunk.
- Ha csöpög a csap, azt mindenképpen érdemes megszereltetni. Egy rosszul záródó csappal ugyanis naponta mintegy 40-50 liter vizet pazarolhatunk el.
- Amikor csak tehetjük, hideg vizet használjunk! A víz felmelegítéséhez ugyanis több energia szükséges.
- Mosásánál ügyeljünk arra, hogy kihasználjuk a mosógép súlykapacitását, tehát kis mennyiségű ruhánál ne indítsunk el egy teljes programot. Ezzel nemcsak a rezsi költségen, de a felhasznált víz mennyiségén is takarékoskodhatunk.

VIZEINK VÉDELME

A víz a legnagyobb mennyiségben előforduló folyadék a földön, valamennyi élő szervezetnek szüksége van rá.

Földünk több mint kétharmad részét víz borítja, de ennek a mennyiségnek csak a 2,7 százaléka édesvíz, ami alkalmas emberi fogyasztásra.

A gépkocsik karbantartásánál, üzemeltetésénél elfolyó benzin, olaj különösen a nagyvárosok területén szennyezi a vizeket. Bár évek óta egyre kevesebb csapadék hullik - ennek ellenére a felszín alatti vízkészletek éves utánpótlása kétmilliárd köbméter, elmondható, hogy a rendelkezésre álló készletek jelentősen meghaladják a fogyasztást.

Ennek ellenére – egyes források szerint – a magyarországi ivóvízkészletek jelentős mértékben szennyezetté váltak.

Mit tehetünk?

Az ivóvizünk a természetből, a természetes vizekből, a talaj alatti vizekből ered. Ezért nagyon fontos, hogy ugyanúgy odafigyeljünk a környezet tisztaságára, mint amikor otthon leülünk vacsorázni egy tiszta asztalhoz. A környezetünk az ivóvizünket tálalja elénk és nem mindegy, hogy mennyit ad belőle és milyen minőségben.

- Ne szemetelj az utcán, az erdőben, ne dobálj csokoládés papírt az utcai csatornalefolyókba. A szemét a kukába való, sőt a legjobb az, ha oda is válogatva kerül: külön üveg, külön papír, stb.

A gyárból kibocsátott szennyeződések, a műtrágya, a növényvédő szerek használata csökkenti az ivóvíztartalékot. Ügyeljünk arra, hogy milyen vegyszereket használunk, és minként szabadulunk meg tőlük.

- Környezetkímélő mosó- és mosogatószeret használjunk!
- Csak a feltétlenül szükséges mennyiséget használjuk a vízlágyító-, öblítő-, mosószerekből, szappanból és egyéb kozmetikai termékekből!
- Csak a feltétlenül szükséges mennyiséget használjuk a vízlágyító-, öblítő-, mosószerekből, szappanból és egyéb kozmetikai termékekből!
- Természetes vizekben közvetlenül fürdés előtt ne kenjük be magunkat napolajjal!
- Ne dobjunk lefolyóba, WC-be sűrű zsiradékot, ételmaradékot, kávézaccot, maró vegyszert, erős fertőtlenítőt, használt olajat!

Mindent tudsz a húsvétról?

☒ A **húsvéti nyúl** eredete kissé bizonytalan, nálunk német hatásra honosodott meg valamikor a XIX. század folyamán. Maga a nyúl szintén a termékenység szimbólumává vált, és szerte Európában a húsvét ünnepével társítják.

A **bárány** az egyik legelterjedtebb húsvéti jelkép, amelynek szerepe az utóbbi időben jelentősen csökkent és helyét a húsvéti sonka vette át. A mediterrán országokban azonban napjainkban is az ünnepi asztal elmaradhatatlan eleme a sült bárány. A jelkép eredete bibliai és több történetre is visszavezethető. A bibliai tíz csapás közül a zsidó népnek az utolsót nem kellett elszenvedniük, mivel áldozatként házaikat egy bárány vérével jelölték meg, de Jézus kereszthalála is az áldozatot hordozza magában, hiszen halála által váltotta meg az emberiséget.

A **tojás** az ősi termékenység szimbóluma, amely a világ szinte összes népénél fellelhető, a kereszténységben pedig a feltámadás jelképévé vált.

☒ A **barkaág** szintén régi húsvéti szimbólum, melynek eredete a virágvasárnap megünnepléséhez nyúlik vissza. A barka a Magyarországi amelyekkel Jézust köszöntötték éghajlati viszonyoknak köszönhetően a pálma és olajágak szerepét vette át, bevonulása alkalmából.

A nyuszi története

A húsvét szó eredete a kereszténység előtti Holdistennő nevére vezethető vissza, legalábbis egy angol középkori történetíró szerint. A magyar húsvét szavunk a hús ekkori elfogyasztását jelöli.

Mivel számos kultúrában a nyuszik szoros kapcsolatban állnak a Holddal Eostre istennőt nyuszik képében ábrázolták.

A húsvéti tojásokat hozó nyuszi története eredetileg Németországból származik. A hagyomány szerint, a jó gyerekeket a Mágikus Nyuszi csokoládétojásokkal teli kosárral ajándékozza meg.

Egy régebbi történet szerint pedig, egy asszony, aki nagyon szerette a gyerekeket, színes tojásokkal teli kosarakat rejtett el oly módon, hogy azt a gyerekek hamar megtalálják.

A Húsvét szimbólumai, ahogyan mindannyian tudjuk a nyuszi és a piros tojás, amelyeket még a kereszténység előtti korszakból vettük át. Valójában ezek a szimbólumok nem állnak szoros összefüggésben Jézus halálával és feltámadásával; a tavasz jövetelét, valamint a növényzet és a termékenység megjelenését is hirdetik.

Egy régi legenda szerint Eostre istennő a téli időszakban egy sebzett madarat talált egy mezőn. Hogy megmentse a haláltól, átváltoztatta nyuszivá, ám ez megőrizte tojásrakó képességét. Köszönetképpen a nyuszi kidíszítette a tojásokat, és az istennőnek ajándékozta.

Szőnyi Erika 5. b

Kihalt állatok, amelyekért már nem lehet semmit se tenni

A Föld története során rengeteg állatfaj halt ki. Ezekről már csak könyvek, fotók, cikkek tanúskodnak. 234 madár, 36 kutya, 576 emlős, 1234 hüllő, ugyanennyi kétéltű, 45 halfaj, és 12 rovarfaj mondott búcsút végleg a földnek. Ezek közül mutatunk be néhányat.

Dodó:

Egykor Mauritius-szigetecsoport tengerparti szikláin élt. A galambok családjába tartozott, és annak ellenére, hogy képtelen volt repülni, ő volt a faj legnagyobb képviselője. Kihalását a Mauritiusra bevándorló telepesek okozták, mivel a velük érkező háziállatok letaposták vagy felfalták a földön fészkelő dodó tojásait. Jelenleg öt kitömött példány van, ezek a bécsi, a londoni, a new-yorki, a bukresti, és a ljubjanai természettudományi múzeumban láthatók.

Vándorgalamb:

Florida, Indiana, Svédország és Norvégia területein élt. Hazánkban a Csallóközben regisztráltak egy költő párt, akit később lelőttek. Fő tápláléka a mag volt, amit a búza és a zabföldeken talált meg. Az érintett farmerek nem válogatva az eszközökben, vadászták, ahol érték. Az utolsó példány egy Marta nevű állat volt, és a Dortmundi állatkertben pusztult el, 1994-ben. Az egyetlen kitömött példány, mely a képen is látható a Norvég Nemzeti Múzeumban van kiállítva.

Fenyőpapagáj:

Az Amerikai Egyesült Államok keleti részének erdeiben volt honos. 20-25 fős csoportokban élt, a fákon. 2-4 tojást rakott tavasszal, amelyből augusztusban fiókák keltek ki. Kihalási oka az élőhelyének megsemmisülése volt. Az utolsó példány 2001-ben pusztult el, egy Cincinnati állatkertben. A példány kitömve napjainkra a hamburgi állatkertbe került.

Labrador-réce:

A labrador-récét először 1865-ben a kanadai Szent-Lőrinc folyó egyik mellékágában észlelték. Már akkor sem volt gyakori, sőt később hajtóvadászokat indítottak ellene. Az angol konyhában húsa ínycséségnek számított, ezért Angliába is betelepítették, de ott hamar kihalt, mert tojásait más madarak felfalták, a vadászok között pedig nagy szó volt elejtése. Kanadából rejtélyes módon halt ki 1976-ban, senki nem tudja miért. Egyetlen kitömött példánya a Fehér-házban található.

Ausztrál ugrónyúl:

Ez egyike az olyan fajoknak, amelyet nem az ember irtott ki. Az ausztráliai sivatagokban élő égfarkú sas főzsákmánya volt. Két populációja volt ismert. Egy a kietlen Simpson-sivatagban, egy Ausztrália keleti részén. Sokszor felmerült, hogy szobai rágcsőként tartásuk, de csak egyetlen kísérlet járt sikerrel, illetve az se nagyon. Tim Spring a híres kistrágcső tenyésztő az argentin törpenyúl és a csincilla keresztezésével hozott létre egy hozzá hasonló fajtát. Végül utoljára 1934-ben láttak élő példányt, de az ausztrál őslakosok még a 60-as években mesélték, hogy találkoztak a faj egyedeivel, de később aztán már ez sem fordult elő, végül az ENSZ kihalt állatnak nyilvánította.

SÜTIVÁROS

Írta: Jecs Noa, Grieve Emma, Molnár Zsófia

III. rész

Összeszedelőzködtek, és a Királynőhöz indultak, utána pedig a kikötőbe.

- Halász uram, kérem, készítse ki a királynői flottát! – mondta a Királynő sietve.
- Ilyen korán? – kérdezte a Halász.
- Igen, igen, és a Királynak egy szót se! – mondta a Királynő.

Pár perc múlva kész volt a flotta.

- Beszállás! – mondta Csoki, és előre ment.
- Siessünk! – mondta a Királynő.

- Nézd, ott egy hajó – kiáltott Virágpor.
- Most mehet a füstjel, jó? – kérdezte Lala.
- Jó – mondta Virágpor.

Pár perc múlva ott is volt a királynői flotta.

- Itt vagyunk, itt vagyunk – kiabálta Lala és Virágpor.
- Lala, Virágpor! – kiáltott Mézi.
- Menjünk, beszállás! – mondta Csoki
- Gyertek! – szólt Mézi.

Amikor visszaértek Sütivárosba, már mindenki ébren volt.

- Királynő! – szólt egy hang.
- Perec! – kiáltott Csoki.
- Szia Csocsó! – szólt Perec. Az egész város titeket keres, és a király nagyon mérges. – tette hozzá Perec.
- Ne már! – mondta Mézi.
- Ha meglát minket azonnal tömlőcbe vet! – riadt fel Mézi Lolára és Virágporra nézve.
- Na, jó! – csattant fel a Királynő. Bemegyünk a trónterembe és bemutatlak benneteket a királynak. Perec ebből egy szót sem értett.
- Nyugi Perec! Majd mindent megmagyarázok. – súgta Csoki Perecnek.
- Hé! Anyu! Apának egy extra-extra gyümölcsfagyai kell, akkor jobb kedve lesz, és majd szívesebben fogadja Lalát, Virágport és Mézit. – hadarta Csoki.

- Igaz is! Gyere Csokikám, menjünk fagyit venni! – szólt boldogan a Királynő, és elment Csokival.
- Egy extra-extra gyümölcsfagyit kérünk Nyalifali! – szólt a Királynő.
- Száz csokis keksz. – válaszolt Nyalifali.

Miután Csokiék visszatértek barátaikhoz, elmentek a várba. A Királynő így szólt, amikor beléptek a trónterembe:

- Drágám! Kérlek, fogadd el az extra-extra gyümölcsfagyit Csokikától, és mindjárt bemutatunk Neked valakiket.

A király megette a fagyaltját és szúrósan nézett Mézire, Lalára, és Virágporra.

- Már megint ez a méhecske! Kik vagytok ti, és mit akartok? – mennydörögte a Király.
- Én vagyok Mézi, ő Lala, és nem akarunk ártani, csak erre jöttünk kirándulni és ...

De nem mondhatta tovább, mert a Király elkiáltotta magát:

- Őrség! Vigyék ezeket a bogarakat a tömlöcbe, Peracet Csoki szobájába, Csokoládét pedig a pincébe!

Csoki sírni kezdett, Perec pedig haza akart menni. Az őrk Perec kérésére hazaengedték őt. Másnap a Királynő lement a pincébe, kiengedte Csokit, Lalát, Mézit és Virágport. De mivel az őrség észrevette őt, visszament a várba.

- Lányok! Van valami ötletetek, hogyan szabaduljunk ki? – kérdezte Lala.
- Kár, hogy én nem vagyok bogár, akkor most ki tudnám rágni a rácsokat. – mondta Csoki.
- De mi azok vagyunk! – mondták egyszerre a bogarak.

Így hát elkezdtek rágcsálni. Pár perc múlva a trónteremben magyarázkodhattak.

- Na, jó! Elengedlek titeket. – mondta a Király.

A királynői flottával sikeresen megkeresték a hajójukat. Ezután elbúcsúztak Csokitól, Perectől, a Királynőtől, Nyalifalitól, Halász úrtól és a Királytól.

- Viszlát! – mondta egyszerre Lala, Virágpor és Mézi.

Végül hazamentek.

VÉGE

